

Govor predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine dr. Denisa Zvizdića na Energetskom samitu u Neumu

Neum, 23. mart 2022.

"Uvažene ekselencije,

Poštovani gosti,

Dame i gospodo,

Zadovoljstvo mi je obratiti vam se povodom početka održavanja ovog samita na kojem će se, u okviru vrlo aktuelne agende, raspravljati o jednom od najvažnijih pitanja za održivi ekonomski razvoj i očuvanje bitnog segmenta ukupnog suvereniteta BiH, a to je pitanje energetske sigurnosti koja će, prema mišljenju vodećih stručnjaka i analitičara, uz umjetnu inteligenciju i utrku u svemiru biti jedan od ključnih faktora u postizanju napretka, prosperiteta, pa preimućstva i ravnoteže moći.

Zbog toga će od našeg odnosa prema energiji ovisiti naša sadašnjost, ali i budućnost. Zbog toga nam treba što hitnija, ali bezbolnija tranzicija ka čistoj energiji.

Kao što znate, u BiH imamo usvojenu Okvirnu energetska strategiju do 2035. koja daje kontekst i smjer razvoja energetike u Bosni i Hercegovini, te traži pravi balans u kontekstu „energetske trileme”.

Dugoročna vizija energetike u Bosni i Hercegovini je stvaranje konkurentnog i dugoročno održivog energetskeg sustava koji bi se bazirao na nekoliko ključnih segmenata: efikasnom korištenju resursa, sigurnoj i pristupačnoj energiji, efikasnom korištenju energije, uspješnoj energetskej tranziciji i odgovornosti prema zaštiti okoliša i saremenom regulatorno-institucionalnom okviru, odnosno politikama održivog razvoja koje u balansu imaju tri aspekta: a) sigurnost opskrbe, b) konkurentnost cijena i c) politiku dekarbonizacije, odnosno čišće energije.

Zbog toga će pokretanje pravih ulaganja, tržišnih i regulatornih reformi u svim segmentima energetike, biti od kritične važnosti za Bosnu i Hercegovinu, jer će dovesti

do investicionog ciklusa koji će, sasvim sigurno i pouzdano, imati pozitivan i podsticajan efekat na cjelokupnu ekonomiju.

Mi smo u BiH, svjesni globalnih političkih, sigurnosnih, ekonomskih i energetske tokova, spremni za prilagođavanje promjenama, ali tako ozbiljnu tranziciju ne možemo provesti sami. Želimo biti dio multilateralnog globalnog odgovora na pitanje zaštite okoliša i borbe protiv klimatskih promjena, ali isto tako želimo da Evropa i svijet pomogne malim zemljama čija ekonomija u velikoj mjeri zavisi od termoelektrana na uglj i drugih postrojenja koji emitiraju CO₂. To je sada, kada imamo energetske krizu izazvanu ratom u Ukrajini, potrebni više nego ikada prije.

U trenutku dok ovo sve govorim, količina štetnih emisija je za čak 50% veća nego u predindustrijskom periodu. To nam jasno dokazuje da su štetne klimatske promjene antropogeno uvjetovane i da je isključivo čovjek odgovoran za situaciju u kojoj se nalazimo. Isto tako, čovjek je odgovoran i za popravljjanje situacije koju je sam uzrokovao. To je naša ljudska, civilizacijska i historijska odgovornost.

Neko može kazati, pa dobro, Bosna i Hercegovina je mala zemlja, njen doprinos štetnim emisijama CO₂ je 7,58 tona po glavi stanovnika ili u globalnom udjelu samo 0.07%. Imamo manje stanovnika nego predgrađe nekog velikog evropskog grada. Da to je tačno. Ali naša odgovornost je velika. Iz prostog razloga što, kao što smo vidjeli, globalne odluke imaju direktne posljedice po našu ekonomiju i životni standard.

Zbog toga je BiH, u dugoročnom smislu, potrebna, pa i neophodna jasna i strateška orijentacija prema čistim izvorima energije, koji su danas u BiH u dominantnom procentu bazirani na našim hidroenergetskim potencijalima, ali u budućnosti će se sasvim sigurno ići ka diverzifikaciji koja će podrazumijevati plansko i stručno upravljanje prirodnim resursima, kao i daljoj digitalizaciji, novim tehnologijama i informatičkim sistemima koji će omogućiti smanjenje troškova, kvalitetniji rad te primjenu novih i savremenih poslovnih modela.

Kada govorimo o električnoj energiji u kontekstu Bosne i Hercegovine govorimo o relativno visokom stupnju sigurnosti opskrbe koji je potrebno održavati i u narednom razdoblju - balansirajući visok udio vlastite proizvodnje, integraciju s regionalnim tržištima,

trendove energetske učinkovitosti i decentralizirane proizvodnje te ciljeve konkurentnosti
čišće energije

Smatram bitnim ponoviti da je Bosna i Hercegovina do 2028. godine preuzela obvezu smanjenja SO₂ za 95 %, NO_x za 62 % i čvrstih čestica za 88 % u odnosu na 2014. godinu za velika postrojenja za sagorijevanje.

U terminima udjela OIE-a u bruto finalnoj potrošnji energije do 2020. godine, usvojen je cilj ostvarenja udjela od 40 % dok je istoremeno, imajući u idu stepen neracionalne potrošnje, neophodno kontinuirano provoditi mjere energetske efikasnosti.

Istovremeno, moramo biti svjesni i spremni na izazove koje sa sobom nosi budući razvoj i usklađivanje regulatorno-institucionalnog okvira – dakle, usklađivanje zakonodavstva s pravnom stečevinom Evropske unije, što je kompleksan zadatak, s obzirom na to da podrazumijeva obimne i suštinske promjene te sveobuhvatnu reformu energetske sektora.

Ali, to je put ka energetske paketa i EU direktivama, odnosno put ka EU koji za nas, kako smo više puta kazali, nema alternativu.

Imajući u vidu navedeno, želim podsjetiti da sam 2016. godine kao tadašnji predsjedavajući Vijeća ministara zajedno sa predsjednicima i premijerima 170 zemalja članica Ujedinjenih naroda stavio potpis na Sporazum o klimatskim promjenama koji je godinu dana ranije parafiran u Parizu, kojim se i naša zemlja obavezala na promicanje ublažavanja emisija stakleničkih plinova na manje od 2%, uz poticanje održivog razvoja.

Isto tako, u toku ovog mandata sam kao predsjedavajući Predstavničkog doma i kao izabrani zastupnik, podnio tri važne inicijative. Prva, o potrebi usvajanja Okvirnog zakona o zaštiti okoliša, razvoja i korištenja prirodnih resursa Bosne i Hercegovine. Druga, o potrebi usvajanja Zakona o regulatoru tržišta električne energije i prirodnog gasa, prenosu i tržištu električne energije. I treća, o potrebi usvajanja prvog Integrisanog energetske i klimatskog plana Bosne i Hercegovine (NECP). To je obaveza koju smo preuzeli u pomenutom Sporazumu o klimatskim promjenama. Evropska komisija je još 2016. godine utvrdila obavezu svih država članica Evropske unije da izrade ove energetske i klimatske planove za period od 2021. do 2030. godine. Nažalost, ove inicijative još uvijek nisu

ugledale svjetlo dana, jer pojedine politike nisu prepoznale važnost ovog pitanja. Ali ono što je bitno, nakon dugo vremena, otvorio sam određene teme u Parlamentarnoj skupštini BiH. O njima se govori, o njima se diskutuje. O njima pišu mediji. I to je pozitivno. Naravno, u političkom ambijentu u BiH ovo nisu teme koje stoje na naslovnica. Ali, siguran sam da će doći vrijeme kada zbog globalnih izazova koji slijede, da će morati biti veća pažnja posvećena ovim pitanjima.

Na kraju, želim još jednom čestitati na organizaciji ovog samita. Smatram da je izrada Digitalnog vodiča za investiranje u energetski sektor u BiH pun pogodak. Lično ću isti prezentirati na svim sastancima na kojima budem imao priliku prezentirati prirodne i energetske potencijale Bosne i Hercegovine. Također, u svom političkom djelovanju nastavit ću zagovarati zelene politike, jer mislim da su to politike budućnosti. Pri tome svakako trebamo pronaći adekvatan balans između ekonomskog rasta i procesa dekarbonizacije. Mislim da nam to treba biti zajednički prioritet, jer "mi nismo vlasnici planete Zemlje, dobili smo je samo na privremeno korištenje".

A samo do nas je da li će to privremeno korištenje biti u najboljem interesu svih nas i generacija koje dolaze ili će biti nesavjesno i sebično, što može imati katastrofalne posljedice.

Hvala vam na pažnji. Želim vam uspješan rad."